

Föreningen Skogens mångbruk

Remissyttrande över

Analys av markavståenden för naturvårdsändamål enligt jordförvärvslagen samt Jordbruksverkets och Skogsstyrelsens redovisning av regeringsuppdrag 2025/1218 Förslag till ändrade regler om markavståenden enligt jordförvärvslagen

till Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

1. Inledning

Föreningen Skogens mångbruk tackar för möjligheten att lämna synpunkter på rubricerad remiss och vill härmed delge våra synpunkter utifrån vår kompetens och nationella förankring.

Föreningen Skogens mångbruk är en nationell medlemsburen organisation som verkar för att stärka förutsättningarna för affärsmässigt mångbruk av skog genom lokala värdekedjor, ökad förädlingsgrad, landsbygdsföretagande och hållbar utveckling baserad på skogens många ekosystemtjänster. Våra medlemmar består av skogsägare, entreprenörer, naturturismföretagare, förädlingsföretag, rådgivare, forskare och andra aktörer som arbetar med att utveckla värdet av skogens materiella och immateriella resurser.

2. Sammanfattning av synpunkter

Sammanfattning av Föreningen Skogens mångbruks synpunkter

Föreningen Skogens mångbruk är i huvudsak positiv till ambitionen att utveckla regelverket kring markavståenden för naturvårdsändamål och ser frivilliga överenskommelser, markbyten och rättssäkra processer som viktiga verktyg för att stärka både naturvärden och markägares förtroende för systemet.

Samtidigt bedömer Föreningen Skogens mångbruk att konsekvenserna för skogligt mångbruk, landsbygdsföretagande och regional utveckling inte är tillräckligt belysta i det aktuella underlaget.

Föreningen Skogens mångbruk vill särskilt framhålla att:

- frivillighet, förtroende och rättssäkerhet är avgörande för att nå långsiktiga naturvårds- och klimatmål
- myndigheter behöver ges tillräckliga resurser för att hantera ersättnings- och skyddsprocesser inom rimlig tid
- mark med höga naturvärden ofta utgör en viktig grund för företagande, platsutveckling och lokal attraktionskraft
- skogens ekonomiska värden är betydligt bredare än virkesproduktion och omfattar bland annat naturturism, rekreation, träförädling, kulturmiljöer, hälsa, utbildning och andra ekosystemtjänster
- framtida analyser bör tydligare belysa konsekvenser för sysselsättning, generationsskiften, lokala värdekedjor och regional utveckling
- naturvård, biologisk mångfald och klimatanpassning bör ses som investeringar i framtida samhällsnytta, konkurrenskraft och landsbygdsutveckling
- förändringar i regelverket bör analyseras utifrån skogsägares skilda mål, drivkrafter och förutsättningar

Föreningen Skogens är inte emot förslaget, men analysen är för smal och behöver kompletteras. Vi rekommenderar därför att regeringen i det fortsatta arbetet kompletterar analysen med ett bredare perspektiv kring affärsmässigt mångbruk, landsbygds- och småföretagarperspektiv innan ytterligare förändringar av regelverket genomförs.

3. Föreningen Skogens mångbruks övergripande ställningstagande

3.1. Positiva aspekter

Föreningen Skogens mångbruk är i grunden positiv till åtgärder som kan underlätta markavståenden för naturvårdsändamål när dessa sker på ett rättssäkert, transparent och långsiktigt hållbart sätt.

Föreningen Skogens mångbruk delar bedömningen att frivilliga överenskommelser ofta är den mest ändamålsenliga vägen för att uppnå naturvårdsmål samtidigt som markägares förtroende för systemet upprätthålls. Förutsägbarhet, tydlighet och rimliga handläggningstider är centrala faktorer. Föreningen Skogens mångbruk anser därför att berörda myndigheter behöver ges tillräckliga resurser för att genomföra processer kring ersättning, markbyten och skydd inom rimlig tid. Som vägledning bör målsättningen vara att processer kring ersättning, markbyten och formellt skydd i normalfallet ska kunna slutföras inom 12–24 månader.

Föreningen Skogens mångbruk ser även positivt på möjligheten att använda markbyten som ett komplement till ekonomisk ersättning. För många markägare kan detta skapa bättre förutsättningar att fortsätta utveckla sitt företagande och sin långsiktiga markförvaltning.

3.2. Privat skogsägande och förtroende som grund för naturvårdsarbetet

Sveriges privata skogsägare förvaltar en mycket stor del av landets produktiva skogsmark. Därmed är deras engagemang, kunskap och vilja att medverka i naturvårdsinsatser av avgörande betydelse för möjligheterna att nå nationella mål kopplade till biologisk mångfald, klimatanpassning, kolinlagring och långsiktigt hållbara skogsekosystem.

Föreningen Skogens mångbruk vill därför betona att förtroende, frivillighet och rättssäkerhet är strategiskt viktiga komponenter i naturvårdsarbetet. Regelverk och styrmedel bör utformas så att de stärker markägares vilja att bidra till gemensamma samhällsmål. Förutsägbara processer, skäliga ersättningar, möjligheter till markbyten samt respekt för skogsägares olika mål och förutsättningar är centrala faktorer för att upprätthålla detta förtroende.

Föreningen Skogens mångbruk ser att väl fungerande samverkan mellan markägare, myndigheter och andra berörda aktörer ofta skapar bättre förutsättningar för långsiktiga lösningar än ensidiga styrmedel. Ett högt förtroende för systemet bidrar inte bara till naturvårdsnytta utan även till ökad vilja att investera i restaurering, klimatanpassning, naturvårdande skötsel och utveckling av nya affärsmodeller baserade på skogens ekosystemtjänster.

3.3. Brister i konsekvensanalysen

Föreningen Skogens mångbruk bedömer att utredningens konsekvensanalys är alltför snävt avgränsad.

Fokus ligger huvudsakligen på ägandefrågor, virkesmarknad och naturvårdsändamål. Däremot analyseras i begränsad omfattning hur förändringar i regelverket påverkar andra verksamheter och värden som är beroende av skogens ekosystem.

Föreningen Skogens mångbruk efterlyser därför en bredare analys av hur förslagen påverkar:

- landsbygdsföretagande
- sysselsättning
- generationsskiften
- lokal och regional utveckling
- klimatanpassning och resiliens
- utveckling av nya affärsmodeller kopplade till ekosystemtjänster

3.4. Mångbruksperspektivet

Svenskt skogsägande blir alltmer diversifierat. Många skogsägare har andra eller kompletterande mål än att maximera virkesproduktionen.

För ett växande antal företagare utgör skogen grunden för verksamheter inom exempelvis naturturism, besöksnäring, jakt, fiske, hälsa och rehabilitering, utbildning och pedagogik, träförädling och hantverk, lokal energiförsörjning, livsmedelsproduktion, kulturmiljöer samt olika former av ekosystemtjänster och naturbaserade affärsmodeller.

För många skogsägare kan dessa verksamheter ha lika stor eller större ekonomisk betydelse än traditionell virkesproduktion.

Föreningen Skogens mångbruk vill därför understryka att mark med höga naturvärden ofta också utgör en viktig resurs för företagande, platsutveckling och lokal attraktionskraft. Naturvärden, naturvård och ekonomisk utveckling behöver inte stå i motsats till varandra. Tvärtom bygger många framväxande affärsmodeller på fungerande ekosystem, biologisk mångfald och attraktiva naturmiljöer.

I samband med naturvårdsavsättningar bör därför möjligheterna till verksamheter som inte motverkar skyddets syfte beaktas och, där så är lämpligt, möjliggöras.

3.5. Regional utveckling och landsbygdsperspektiv

Föreningen Skogens mångbruk vill särskilt lyfta behovet av att analysera hur markpolitiska styrmedel påverkar landsbygdernas utveckling.

I stora delar av Sverige utgör skogens värden en central resurs för sysselsättning, företagande och lokal utveckling. Förädlingsgraden av skogens resurser kan öka genom att fler företag ges möjlighet att utveckla produkter och tjänster baserade på skogens många värden.

Naturvård, biologisk mångfald och klimatanpassning bör därför inte enbart betraktas som kostnader eller restriktioner utan även som investeringar i framtida samhällsnytta, konkurrenskraft och regional utveckling.

Föreningen Skogens mångbruk vill även uppmärksamma att dessa frågor ligger i linje med den nationella landsbygdspolitikens övergripande mål om likvärdiga förutsättningar för boende, arbete och företagande i hela landet. Hur markavståenden och andra markpolitiska

styrmedel utformas kan få betydande konsekvenser för möjligheterna att utveckla företag, skapa arbetstillfällen och stärka attraktionskraften i Sveriges landsbygder.

3.6. Behov av fortsatt utveckling

Föreningen Skogens mångbruk efterlyser en mer samlad analys av hur markavståenden och andra styrmedel kan bidra till:

- stärkt biologisk mångfald och fungerande ekosystem
- bevarande av hänsynskrävande och sällsynta arter
- incitament för restaurering av olika skogsekosystem
- stärkt klimatanpassning och resiliens i skogslandskapet
- utveckling av nya affärsmodeller inom skogligt mångbruk
- ökad lokal och regional sysselsättning
- ökad förädlingsgrad av skogens materiella och immateriella värden
- stärkt attraktionskraft för boende, företagande och besöksnäring på landsbygden
- ökad förståelse för skogsägares skilda mål, drivkrafter och förutsättningar

4. Sammanfattande slutsatser

Föreningen Skogens mångbruk ser positivt på ambitionen att vidareutveckla regelverket kring markavståenden för naturvårdsändamål.

Föreningen Skogens mångbruk bedömer samtidigt att konsekvenserna för skogligt mångbruk, landsbygdsföretagande och regional utveckling inte är tillräckligt belysta i det aktuella underlaget. Föreningen Skogens mångbruk rekommenderar därför att regeringen i det fortsatta arbetet kompletterar analysen med dessa perspektiv innan ytterligare förändringar av regelverket genomförs.

Framtida beslut bör i större utsträckning beakta skogens samlade ekosystemtjänster samt de möjligheter till företagande, sysselsättning, platsutveckling och regional utveckling som ett hållbart mångbruk av skog kan bidra till.

Ett bredare mångbruksperspektiv ligger även väl i linje med visionen för det nationella skogsprogrammet, där skogen ska bidra med jobb, hållbar tillväxt, klimatnytta och utveckling i hela landet samtidigt som biologisk mångfald och andra miljövärden värnas. Föreningen Skogens mångbruk bedömer att framtida analyser av markavståenden bör utformas så att samtliga dessa samhällsmål kan beaktas i ett sammanhang.

Först när naturvård, biologisk mångfald, klimatanpassning, företagande, lokala värdekedjor och levande landsbygder betraktas som ömsesidigt beroende delar av samma system kan skogens fulla potential bidra till en långsiktigt hållbar utveckling för både människor, företag och ekosystem.

5. Kontaktuppgifter

För frågor eller ytterligare information om detta remissyttrande, vänligen kontakta:

- Ellen Nystedt, ordförande Föreningen Skogens mångbruk
ellen.nystedt@skogsmangbruk.se, 070-696 00 58
- www.skogsmangbruk.se

Med vänlig hälsning,

Ellen Nystedt

Ordförande, Föreningen Skogens mångbruk